

Příprava učitelů, kariérní systém, odměňování v primárním a sekundárním vzdělávání – Estonsko

Seminární práce, František Laufek, CŽV

1. Úvod

Cílem této seminární práce stručný pohled do přípravy učitelů, jejich systému profesního růstu a odměňování v primárním a sekundárním vzdělávání v Estonsku. Estonsko je relativně malá země ve východní Evropě s rozlohou 45 399 km² a 1,3 milionu obyvatel. Podobně jako Česká republika je Estonsko republika s demokratickým parlamentním systémem, v jejímž čele stojí prezident. Výkonnou moc má vláda, která ji vykonává na základě ústavy a zákonů Estonské republiky.

Estonsko jsem si vybral z několika důvodů. Zemi jsem před několika lety navštívil v rámci dovolené v pobaltských zemích, a měl tak možnost získat přímou zkušenost s touto zemí, v mnohém podobnou České republice, ale najdeme zde také mnoho principiálních odlišností.

Historie Estonska ve 20. století vykazuje řadu paralel k České republice. Podobně jako Česká republika prošlo Estonsko po zhroutilí Sovětského svazu zásadní změnou v životě lidské společnosti. Již v druhé polovině 80. let v Estonsku sílilo hnutí orientované nejprve na ekonomickou, později i politickou samostatnost Estonska (fenomén tzv. *zpívající revoluce*). Dne 20. srpna 1991 vyhlásil estonský Nejvyšší sovět nezávislost země a požádal o její mezinárodní uznání. Od září 1991 je Estonsko členem Organizace spojených národů a Rady Evropy. Společně s Českou republikou vstoupilo dne 1. 5. 2004 do Evropské unie, kde vystupuje jako aktivní a konstruktivní partner, jednající pragmaticky také v otázkách další evropské integrace. Od 1. ledna 2011 je členem eurozóny. Estonci se cítí být více „severany“ a myšlenkově se orientují spíše na Skandinávii (především na Finsko). Zemi se také někdy přezdívá „malé Finsko“. Svoji roli také hraje jazyková příbuznost estonštiny s finštinou.

Estonci považují vzdělávání za prioritní oblast. V testování PISA tato země dlouhodobě obsazuje přední příčky v oblasti čtenářské, matematické a přírodovědné gramotnosti mezi evropskými zeměmi. Česká republika byla v r. 2018 až na 20. místě.

Od vyhlášení nezávislosti země byla v estonském vzdělávacím systému provedena řada změn. Bylo zřízeno Ministerstvo vzdělávání a vědy a zaveden program *Vzdělávání ve 21. století*. Jeho hlavním cílem bylo vytvořit příležitost pro všechny žáky, nezávisle na místě jejich bydliště a sociálním statusu, získat kvalitní vzdělání. Mezi další cíle patřilo zvýšení kvality vyučování, rozvoj moderního systému monitorování a evaluace vzdělávání, moderní učební prostředí a zlepšení přístupu ke vzdělání (např. reorganizace škol, organizace dopravy žáků do škol apod.). Velký důraz je také kladen na rozvoj informační gramotnosti. Estonská vláda si velmi dobře uvědomuje (na rozdíl od vlád v jiných střeoevropských zemích), že klíčem ke vzdělání je dobrý a motivovaný učitel. Významnou roli také hraje integrace neestonského obyvatelstva (především Rusů) pomocí speciálních integračních programů.

V této seminární práci se pokusím nastínit, jak v Estonsku probíhá příprava učitelů a jejich další profesní rozvoj. Pokusím se odpovědět na otázku, proč jsou Estonci v PISA testech tak úspěšní a kde bychom u nich mohli najít inspiraci pro náš systém vzdělávání učitelů.

2. Teoretický základ

2.1. Přípravné vzdělávání učitelů

Jak již bylo zmíněno v úvodu, Estonci považují vzdělávání učitelů za klíčové pro vývoj ve společnosti. V souladu s estonskou strategií učitelského vzdělávání by školy měly mít důstojné, motivované a kompetentní učitele. Počáteční vzdělávání učitelů poskytují univerzity v Tallinu a Tartu. Přibližně 30 % budoucích učitelů se vzdělává mimo Estonsko (především školy s ruským vyučovacím jazykem) a někteří učitelé hudební výchovy v Estonské hudební akademii. Na estonských univerzitách existují dva modely přípravného vzdělávání učitelů: jednofázový integrovaný model (*concurrent model*) pro třídní učitele na primárním stupni, kde se učí všechny disciplíny souběžně, a dvoufázový konsekutivní model (*consecutive model*) pro učitele různých předmětů.¹ Tento model představuje tříleté bakalářské a navazujícím dvouleté magisterském studium. Jedná se tedy o stejné modely vzdělávání jako v České republice. Studium probíhá v rámci evropského kreditního systému (*European Credit Transfer and Accumulation System*), kde jeden kredit odpovídá přibližně 26 hodinám studia. Akademický rok tak zahrnuje 60 kreditů. Pro získání hodnosti bakaláře je potřeba 180 kreditů, pro hodnost magistra dalších 120 kreditů. Tento systém se tedy řídí evropským systémem vysokoškolského vzdělávání, který umožnil uznávání kvalifikací a podpořil mobilitu studentů mezi institucemi vysokoškolského vzdělávání². Vzdělávání učitelů pro všechny úrovně školy tvoří v Estonsku tři části: (1) obecné studium, (2) speciální studium vztahující se k oborovému předmětu, (3) studium pedagogiky a psychologie zahrnující také pedagogickou praxi³.

Každý rok se uchází o studium učitelství v Estonsku zhruba 500 studentů. Univerzity si samy stanovují podmínky pro přijetí uchazečů. Existují dvě kritéria výběru: (1) studijní výsledky uchazečů na střední škole a (2) jejich osobní charakteristiky potřebné pro výkon učitelského povolání (např. komunikační a kooperační dovednosti). Tyto dovednosti jsou ověřovány diskuzí ve skupině (*professional aptitude tests*) a psaním eseje s pedagogickou tematikou⁴.

Kompetence učitelů byly hlavní otázkou estonské vzdělávací politiky v posledních letech. Byl sestaven a v r. 2019 přepracován tzv. Profesní standard učitele (*Occupational standard*), kde jsou sepsány učitelské kompetence. Popisují práci učitele a udávají dovednosti, znalosti a přístupy, které jsou nezbytné k úspěšnému vykonávání profese učitele. Tyto kompetence zahrnují utváření a řízení učebního procesu, plánování, vytváření vhodného učebního prostředí, analýzy a hodnocení žáků, poskytování informací o učení a profesní rozvoj. V neposlední řadě zahrnují také rozvoj interpersonálních kompetencí, jako komunikace, kooperace a supervize. Profesní rozvoj je založen na předpokladu kritické sebereflexe. Estonský profesní standard učitele klade důraz na chápání učitele jako přemýšlivého odborníka a celoživotně se vzdělávajícího jedince. Učitelské studijní programy v Estonsku kladou také velký důraz na praxi budoucích učitelů na školách. Minimální rozsah praktického výcviku je 10 týdnů, každá univerzita je však v této oblasti autonomní. Pro budoucí třídní učitele na prvním stupni je důraz na praxi mnohem větší. Vyučovací praxe je proces probíhající prakticky po celé době studia. Období praxe začíná náslechy v druhém ročníku a končí v pátém ročníku praxí ve vedlejším předmětu. Příprava učitelů v Estonsku je ukončována napsáním a obhajobou

---

¹ JEŽKOVÁ, Věra, Edgar KRULL a Karmen TRASBERG. *Školní vzdělávání v Estonsku*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2687-1

² https://ec.europa.eu/education/resources-and-tools/european-credit-transfer-and-accumulation-system-ects_en.

³ JEŽKOVÁ, Věra, Edgar KRULL a Karmen TRASBERG. *Školní vzdělávání v Estonsku*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2687-1.

⁴ JEŽKOVÁ, Věra, Edgar KRULL a Karmen TRASBERG. *Školní vzdělávání v Estonsku*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2687-1.

magisterské diplomové práce v rozsahu 10-20 kreditů a/nebo bakalářské práce v rozsahu 6-10 kreditů. Získaný diplom je dokladem jejich vysokoškolské kvalifikace. Existuje možnost postgraduálního studia, ta je však limitována a využívá ji velmi málo studentů⁵.

Estonská strategie celoživotního vzdělávání 2020 zdůrazňuje flexibilní formy vzdělávání učitelů a podporuje podmínky pro rekvalifikace budoucích učitelů. Využívá k tomu Evropské sociální fondy. V r. 2019 Univerzita v Tartu zavedla program „*The Experienced to School*“ („*Kogenud kooli*“), který nabízí studium učitelství (rekvalifikační kurz) pro zkušené zaměstnance z neučitelských profesí⁶.

2.2. Další vzdělávání učitelů – podpora profesního růstu

Estonská vláda klade velký důraz na oblast podpory učitelů nastupující do praxe. Všichni začínající učitelé (včetně učitelů učňovských oborů) musí absolvovat úvodní období („*induction phase*“) v délce jednoho roku na škole, kde chtějí dále pedagogicky působit. Během této doby je budoucí učitel podporován svým mentorem, což je zkušený učitel a absolvent tzv. *mentor training* kurikula na příslušné univerzitě⁷. Mentor působí jako partner budoucího učitele; poskytuje mu vhodné rady a pravidelnou zpětnou vazbu. Závěrečné hodnocení začínajícího učitele vypracovává školní rada na základě posudku mentora. Cílem tohoto programu je především podpora adaptace začínajících učitelů na školu jako organizaci, další rozvoj kompetence učitelů, které získali v počátečním vzdělávání a pomoc učitelům při řešení problémů včetně těch, které vyplývají z nedostatku jejich zkušeností.

V Estonsku je další vzdělávání učitelů povinné. Realizují ho především obě estonské univerzity. Učitelé musí absolvovat další vzdělávání v rozsahu minimálně 160 hodin každých pět let. Na podporu dalšího vzdělávání učitelů se vynakládá 3 % z jejich platů. Ten je součástí rozpočtu školy a za jeho využívání odpovídá ředitel. Svoji účast v dalším vzdělávání si učitelé financují velmi zřídka, ale může k tomu dojít, pokud se liší jejich cíle a potřeby školy⁸. Od r. 2018 mají učitelé možnost požádat o vzdělávací grant (*educational grant*). Grant poskytne učitelůvi finanční podporu dalšího studia po dobu jednoho semestru na estonské nebo zahraniční univerzitě, případně poskytne finanční prostředky pro vytvoření krátkodobého úvazku v rámci vzdělávací politiky státu. Další vzdělávání učitelů je integrální součástí rozvoje školy a většina škol vytváří jejich plán. Kromě vzdělávacích kurzů na univerzitách existují také nabídky kurzů soukromých a nevládních organizací. Ministerstvo vzdělání a vědy vyhodnocuje kvalitu a vede přehled nejrozsáhlejších kurzů.

Absolvování kurzů dalšího vzdělávání nevede automaticky k postupu do vyšší platové kategorie, ale je považováno za součást profesního rozvoje učitelů a je bráno jako povinnost každého učitele, aby zlepšoval své profesní kompetence. Existuje také několik kurzů dávající učitelům možnost plnit ve škole určité úkoly, např. práce s dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami. Další vzdělávání může probíhat o prázdninách, v pracovní době i po pracovní době a má respektovat národní, regionální a školní priority. Existuje možnost i tzv. studijního volna⁹.

2.3. Kariérní systém

---

⁵ JEŽKOVÁ, Věra, Edgar KRULL a Karmen TRASBERG. *Školní vzdělávání v Estonsku*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2687-1

⁶ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/initial-education-teachers-working-early-childhood-and-school-education-23_en

⁷ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/conditions-service-teachers-working-early-childhood-and-school-education-23_en

⁸ JEŽKOVÁ, Věra, Edgar KRULL a Karmen TRASBERG. *Školní vzdělávání v Estonsku*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2687-1

⁹ JEŽKOVÁ, Věra, Edgar KRULL a Karmen TRASBERG. *Školní vzdělávání v Estonsku*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2687-1

V Estonsku učitelé nemají status úředníka, ale jsou zaměstnanci státu, obce nebo soukromé společnosti provozující soukromou školu. Velká část učitelů má pracovní smlouvu na dobu neurčitou (84 % v r. 2013), ale existuje také malá část učitelů s pracovními smlouvami na dobu určitou. Jedná se zejména o dočasné zástupy za učitele, kteří jsou delší dobu nepřítomni na pracovišti (mateřská dovolená, dlouhodobá nemoc apod.)¹⁰.

Do roku 2013 byl kariérní systém učitelů v Estonsku založen na systému atestací a rozlišoval čtyři úrovně profesní kvalifikace učitelů: i) služebně mladší učitel, ii) učitel, iii) služebně starší učitel a iv) učitel-metodik. Atestační procedura zahrnovala sebehodnocení, hodnocení v rámci školy a hodnocení atestační komisí ministerstva vzdělání a vědy. V roce 2013 byl zaveden nový systém, který nemá přímou vazbu na mzdu učitelů. Zahrnuje čtyři stupně s různými úrovní profesních kompetencí a zkušeností¹¹.

- i) **učitel (stupeň 6):** pouze pro učitele v preprimárním vzdělávání
- ii) **učitel (stupeň 7):** tento stupeň je přidělen každému učiteli na základních a středních školách po dokončení pedagogického VŠ studia. Není časově omezen.
- iii) **senior učitel (stupeň 7.2):** získá učitel, který nad rámec svých standardních pedagogických aktivit podporuje další rozvoj školy a pedagogického sboru a podílí se na metodickém vývoji na dané škole. Tento stupeň je udělen na pět let, po jejichž uplynutí musí učitel podat novou žádost pro zahrnutí do tohoto stupně.
- iv) **Učitel-mistr („Master teacher“):** je udělena učiteli, který se nad rámec svých pedagogických povinností podílí na vývoji metodik a aktivit i mimo svoji školu a spolupracuje s dalšími výše postavenými vzdělávacími institucemi. Tento stupeň je udělen na pět let s možností opětovně podat žádost o zařazení do toho stupně.

Tento kariérní žebříček je úzce navázán na rámec profesních standardů učitele, který přesně vymezují kompetence učitele v konkrétním stupni. Tyto standardy vytváří Estonská kvalifikační nadace (*Kutsekoda*), zatímco žádosti učitelů posuzuje Estonská asociace učitelů. Učitelé mohou podat žádosti na zařazení do požadovaného stupně dvakrát ročně. Certifikační procedura zahrnuje dva kroky: i) evaluaci dokumentů vypracovaných žadatelem a ii) rozhovor. Žádosti posuzuje tříčlenná komise.

V Estonsku existuje relativně velká diverzita učitelských rolí. Učitel může zastávat roli vedoucího konkrétního předmětu, koordinátora předmětu ve škole, nebo být pozvaný ředitelem školy ke konkrétním manažersko-pedagogickým úkolům. Ostatní role zahrnují pozice mentor začínajících učitelů (viz kap. 2.2), třídní učitel, koordinátor profesního rozvoje na dané škole, učitel pověřený přípravou studijních materiálů apod¹².

2.4. Platy a odměňování

V Estonsku byl postupně realizován přechod na nový způsob financování škol, a to podle počtu žáků. Pedagogické pracovníky platí stát, který stanovuje pouze minimální mzdu pro učitele. Platy učitelů na dané škole se odvíjí od dohody mezi školskými odbory a vedením školy. Vláda v Estonsku považuje vzdělání obyvatel za jasnou prioritu. Tabulka 1 ukazuje

¹⁰ https://www.oecd-ilibrary.org/education/oecd-reviews-of-school-resources-estonia-2016/the-teaching-workforce-in-estonia_9789264251731-9-en

¹¹ https://www.oecd-ilibrary.org/education/oecd-reviews-of-school-resources-estonia-2016/the-teaching-workforce-in-estonia_9789264251731-9-en

¹² https://www.oecd-ilibrary.org/education/oecd-reviews-of-school-resources-estonia-2016/the-teaching-workforce-in-estonia_9789264251731-9-en

průměrný plat učitelů ve státních a v obecních školách ve srovnání s průměrným platem v Estonsku. Za rok 2014 již průměrný plat učitele převyšuje průměrný plat v Estonsku, nárůst platu je za poslední roky nejvyšší v zemích OECD (2013–2014). Učitelé mohou získat také řadu příplatků (práce přesčas, výuka studentů se specifickými vzdělávacími potřebami apod.). Vláda také poskytuje zvláštní podporu novým učitelům ve venkovských oblastech (12 000 EUR pod podmínkou závazku pětiletého působení na místní škole).

Tabulka 1 Průměrný plat učitele v Estonsku (v EUR, 2007-2014)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Průměrný plat učitele v městské škole	719	850	810	783	797	812	930	1025
Průměrný plat učitele ve státní škole	682	817	837	838	861	876	941	1028
Estonský průměrný plat	725	825	784	792	839	887	948	1005
Minimální plat učitele	528	644	670	644	644	644	715	800

Zdroj: OECD Review of Policies to Improve the Effectiveness of Resource Use in Schools: Country Background Report for Estonia, www.oecd.org/education/schoolresourcesreview.htm

3. Proč jsou Estonští studenti tak úspěšní v PISA testech?

V roce 2018 obsadilo Estonsko v PISA testech ve všech třech gramotnostech (čtenářské, matematické i přírodovědné)¹³ mezi zeměmi OECD přední příčky a nechalo za sebou tradičně úspěšné země jako Korea, Kanada a Finsko. To je poněkud překvapující vzhledem k údajům o výši HDP a celkových výdajích na vzdělání (Estonsko 2.7%, Kanada 3.1%, Finsko 4.0% za rok 2015)¹⁴.

V těchto pozitivních výsledcích se nejspíše odráží celková proměna estonského vzdělávacího systému. Estonsko se inspirovalo v oblasti vzdělávání ve Finsku a postavilo svůj systém vzdělávání na kvalitním předškolním vzdělávání¹⁵, na kterém potom můžou stavět učitelé primárního a sekundárního stupně vzdělávání a na kvalitním vzdělávání učitelů a jejich dalšímu profesnímu rozvoji.

Estonská vláda si velmi dobře uvědomuje, že klíčem ke vzdělanému a kompetencemi vybavenému obyvatelstvu je kvalitně vzdělaný a dobře motivovaný učitel, kterému je na začátku jeho kariéry přidělen „mentor“ (během „*induction phase*“) - zkušený učitel, který prošel mentorským kurzem k tomu určeným.

Dále k tomu přispívá i další profesní vzdělávání učitelů, které je v Estonsku na vysoké úrovni a vyznačuje se propracovaným systémem. Za povšimnutí stojí fakt, že další vzdělávání učitelů je v Estonsku povinné a je bráno jako naprostá samozřejmost. Další vzdělávání učitelů součástí rozvoje každé školy a každý učitel sestavuje svůj plán osobního rozvoje. Velmi pozitivně hodnotím zcela systematickou oblast podpory pro začínající učitele, tzv. *induction phase*. Spolupráci a kritický pohled zkušeného učitele-mentora považuji za velmi přínosný a efektivní postup výchovy nových kvalitních učitelů. Zdůrazňuji, že se jedná o zcela systematický program v celém Estonsku, nikoliv ojedinělou individuální akci jedné školy. Jako

¹³ <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/5f07c754-en.pdf?expires=1592231809&id=id&accname=guest&checksum=9D978DA008A0D268EFAF3C1B2EA43120>

¹⁴ https://www.oecd-ilibrary.org/education/public-spending-on-education/indicator/english_f99b45d0-en

¹⁵ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/sites/eurydice/files/kd_ecec_2019_report_en_0.pdf

velmi přínosnou shledávám možnost učitelů požádat o vzdělávací grant na podporu dalšího studia po dobu jednoho semestru na domácí i zahraniční univerzitě.

Svůj efekt má nejspíše také existence nového kariérního systému popsaného v kapitole 2.3. Posledním pozitivním faktorem je důraz povinnost profesního rozvoje učitelů a rozvoj jejich kompetencí. Za velmi prozíravé považuji vynakládat 3 % z fondu platů učitelů na jejich další vzdělávání. Částka je tak vázaná na učitelské platy a odpadá tak (nekonečná) diskuze o tom, kolik procent z rozpočtu školy na další vzdělávání vedení školy uvolní. Estonsko také prozíravě využívá Evropské sociální fondy k financování dalšího vzdělávání učitelů. Neexistence centrálního řídicího orgánu (agentury, instituce), která by zajišťovala další vzdělávání učitelů, se na první pohled může jevit jako nevýhoda. Nabídka univerzit, jednotlivých škol, učitelských profesních organizací a soukromých společností je však dostatečně pestrá, aby zajistila potřeby dalšího vzdělávání učitelů. Informace o dostupných kurzech zpravidla zajišťují místní úřady a vedení školy.

Šetření Teaching and Learning International Survey (TALIS) 2018¹⁶ poukazuje na fakt, že v Estonsku existuje také online forma vzdělávání učitelů formou „*network of teachers*“, která vznikla za účelem profesního rozvoje svých členů. Svou roli zde hraje i celková vyspělost v oblasti digitální gramotnosti u estonských učitelů¹⁷. Estonsko vsadilo již před dvaceti lety na budování informační společnosti s cílem zavádět moderní digitální technologie účinně do výuky a zlepšit digitální dovednosti celého národa. Webové aplikace pro školy – eKool a Studium – poskytují rodičům, učitelům a žákům úzkou spolupráci a umožňují organizovat všechny informace, které jsou potřebné pro výuku a učení. Tak zvaných e-schools, využívajících ve výuce nejmodernějších digitálních technologií a postupů, je v této zemi podle vlády přes 85 %.¹⁸

Neznamená to však, že by příprava učitelů a jejich další profesní rozvoj v Estonsku byl zcela bez problémů. Problematická a málo zmiňovaná je celkově oblast vzdělávání rusky hovořících občanů (25 %), z nich část nemá estonské občanství. Ve městě Narva na východě země jsou naopak etničtí Estonci v menšině. Z dostupných pramenů plyne, že významná část ruskojazyčných učitelů se vzdělává mimo Estonsko, a vytváří tak paralelní systém vzdělávání učitelů v zemi. Podle mého názoru absolventi těchto škol nemohou zcela využít svůj profesní potenciál, a země tak přichází o řadu talentovaných pracovníků. Systém integrace rusky mluvících žáků zcela jistě není bez chyb. Mezi další problémy patří stále nízký sociální status estonských učitelů. Prestiž učitelského povolání je nízká a stále existuje rozpor mezi úrovní odpovědnosti učitelů, jejich platem a uznáním. Podle práce Ježkové a kol. (2013) je v estonských školách stále nedostatek učitelů některých předmětů a jejich regionální rozložení není zcela vyvážené. Plánování a evaluace dalšího vzdělání není zcela konsistentní napříč vzdělávacími institucemi. Postupným zvyšování platu učitelů chce stát a zřizovatelé přitáhnout více mladých lidí do školství a zvýšit sociální status učitelského povolání.

4. Závěr

Estonsko je malá země bez významných surovinových zdrojů (výjimku tvoří dřevo a živičná břidlice, která je základem estonské energetiky), bez významného turistického potenciálu, nepatří mezi tranzitní země plynu a ropy, a přesto je to velmi vyspělá a bohatá země. Hrubý domácí produkt Estonska je 36 358 USD za rok 2018, což Estonsko řadí na 37. místo

¹⁶https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el_publicace/Mezin%3%a1rodn%3%ad%20%25%a1et%25%99en%3%ad/Narodni-zprava-z-setreni-TALIS-2018_web.pdf (děkuji manželce Veronice Laufkové za upozornění na tuto zprávu)

¹⁷ <https://plus.rozhlas.cz/e-skoly-dodavaji-estonsku-experty-zeme-je-ve-svetove-spicke-v-digitalizaci-6508023>

¹⁸ <https://plus.rozhlas.cz/e-skoly-dodavaji-estonsku-experty-zeme-je-ve-svetove-spicke-v-digitalizaci-6508023>

v žebříčku HDP světové banky (pro srovnání HDP ČR je 40 428 USD). Estonská vláda si zřejmě dobře uvědomuje, že klíčem k prosperitě a rozvinuté občanské společnosti je vzdělání a promyšleně do něj investuje. Vysoká vzdělanost, dobrá jazyková vybavenost a informační gramotnost je tak základem úspěchu země, která na jiné zdroje, než ty lidské, spoléhat jednoduše nemůže.

Estonsko ukazuje, že země bez významného nerostného bohatství, turistického potenciálu a tranzitních tras ropy a zemního plynu může dosáhnout kvalitního školství. V žebříčku PISA Estonsko předčilo v roce 2018 i tak bohaté země jako je Korea, Finsko nebo Kanada. Překvapivě Estonci nepřispívají do primárního a sekundárního školství ze zemí OECD zdaleka nejméně (2.7%), jsou spíše v průměru OECD (pro srovnání: Norsko 4.6%, Finsko 4.0%, ČR 2.4 %) ¹⁹ Klíč k úspěchu nespočívá tedy v objemu financí na školství, ale co se s nimi děje. Efektivita estonského vzdělávacího systému tkví v jeho kvalitě, staví na promyšleném způsobu vzdělávání učitelů, nastavením kariérního systému, povinností profesního rozvoje učitelů a digitalizaci, resp. rozvinuté informační gramotnosti celého národa.

Reference:

JEŽKOVÁ, Věra, Edgar KRULL a Karmen TRASBERG. *Školní vzdělávání v Estonsku*. Praha: Karolinum, 2014.

European Commission/Education and Training/ European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS)

https://ec.europa.eu/education/resources-and-tools/european-credit-transfer-and-accumulation-system-ects_en

European Commission/EURYDICE/Estonia/9.1. Initial Education for Teachers Working in Early Childhood and School Education

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/initial-education-teachers-working-early-childhood-and-school-education-23_en

OECD Reviews of School Resources: Estonia 2016, The teaching workforce in Estonia

https://www.oecd-ilibrary.org/education/oecd-reviews-of-school-resources-estonia-2016/the-teaching-workforce-in-estonia_9789264251731-9-en

OECD Review of Policies to Improve the Effectiveness of Resource Use in Schools: Country Background Report for Estonia,

www.oecd.org/education/schoolresourcesreview.htm

OECD iLibrary, PISA 2018 Results (Volume I)

https://www.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2018-results-volume-i_5f07c754-en;jsessionid=TU2FDWdEZ1kXGa_sTws08TpY.ip-10-240-5-168

OECD iLibrary, Education resources

https://www.oecd-ilibrary.org/education/public-spending-on-education/indicator/english_f99b45d0-en

---

¹⁹ <https://data.oecd.org/eduresource/public-spending-on-education.htm> (data za rok 2015)

European Commission, Key Data on Early Childhood, Education and Care (2019 Edition), Eurydice Report

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/sites/eurydice/files/kd_ecec_2019_report_en_0.pdf

BOUDOVOVÁ, Simona, Vít ŠTASTNÝ a Josef BASL. Mezinárodní šetření TALIS 2018: národní zpráva. Praha: Česká školní inspekce

https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Mezinárodní%20šetření/Narodni-zprava-z-setreni-TALIS-2018_web.pdf

Altmann, G. (2017) E-školy dodávají Estonsku experty, země je ve světové špičce v digitalizaci, Český rozhlas Plus

<https://plus.rozhlas.cz/e-skoly-dodavaji-estonsku-experty-zeme-je-ve-svetove-spicce-v-digitalizaci-6508023>